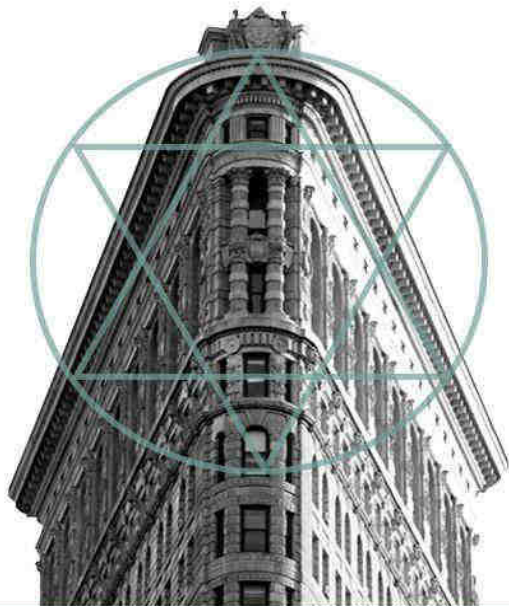

Digitally signed by
Technical Scientific
Library, TUM
Reason: I attest to the
accuracy and integrity
of this document

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI

CONTRIBUȚII LA EDUCAȚIA VALORILOR ESTETICE

Note de curs

Chișinău
2023

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI

**FACULTATEA URBANISM ȘI ARHITECTURĂ
DEPARTAMENTUL ARHITECTURA**

**CONTRIBUȚII LA EDUCAȚIA
VALORILOR ESTETICE**

Note de curs

**Chișinău
Editura „Tehnica-UTM”
2023**

CZU 37.015.31:72.01(075.8)

H 12

Lucrarea a fost discutată și aprobată pentru editare la ședința Consiliului Facultății Urbanism și Arhitectură, proces-verbal nr.4 din 22 decembrie, 2022.

Prezentele note de curs, *Contribuții la educația valorilor estetice*, conturează aspectele teoretice ale educației estetice. Publicația educațională este elaborată în concordanță cu programul universitar de predare a disciplinei *Estetica arhitecturală*.

În cadrul lucrării sunt elucidate teme care au ca subiect estetica, educația estetică și viziunile unor gânditori din diverse perioade. În același timp, sunt prezentate noțiuni precum: valori estetice, frumos, sublim, urât, ideal estetic, gust estetic, percepția și judecata estetică, dar și semiotică, simbol, limbaj vizual și altele.

Lucrarea este destinată studenților programului *Arhitectura - 0731.1*, Facultatea Urbanism și Arhitectură.

Autor: asist.univ. Mariana Hadji-Bandalac

Redactor responsabil: conf. univ. dr. Ecaterina Țărnă

Recenzent: conf. univ., dr. art. Angela Munteanu

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN RM

Hadji-Bandalac, Mariana.

Contribuții la educația valorilor estetice: Note de curs / Mariana Hadji-Bandalac; redactor responsabil: Ecaterina Țărnă; Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Urbanism și Arhitectură, Departamentul Arhitectura.

– Chișinău: Tehnica-UTM, 2023. – 144 p.: fig.

Aut. indicat pe vs. f. de tit.

– Referințe bibliogr.: p. 114-119 (82 tit.). – 50 ex.

CUPRINS

Argument	3
Capitolul I. GENERALITĂȚI DIN PERSPECTIVA EDUCAȚIEI EESTETICII	4
1.1. Educația estetică – definiții și abordări conceptuale.....	4
1.2. Importanța educației estetice în formarea profesională inițială a arhitecților.....	8
1.3. Obiectul de studiu și problematica educației estetice.....	11
Întrebări și teme de reflecție.....	13
Lecturi suplimentare.....	13
Capitolul II. ISTORIA ȘI SEMNIFICAȚIILE EDUCAȚIEI ESTETICE ÎN FORMAREA ARHITECȚILOR	14
2.1. Educația estetică în perioada antică	14
2.2. Educația estetică în Evului Mediu.....	18
2.3. Estetica în timpul Renașterii.....	22
2.4. Estetica Clasică.	26
2.5. Estetica Modernă.....	32
Întrebări și teme de reflecție.....	34
Lecturi suplimentare.....	34
Capitolul III. PERSPECTIVA INTEGRĂRII VALORILOR ESTETICE ÎN ACTIVITATEA ARHITECȚILOR	35
3.1. Principiile educației estetice a studenților-arhitecți.....	35
3.2. Autenticitatea și transmiterea valorilor estetice	37
3.3. Receptarea valorilor estetice în contextul percepției globale....	38
Întrebări și teme de reflecție.....	40
Lecturi suplimentare.....	41
Capitolul IV. CATEGORIILE ESTETICE FUNDAMENTALE	42
4.1. Frumosul ca valoare estetică în arhitectura contemporană.....	42
4.2. Frumosul natural și frumosul artistic.....	48
4.3. Legile urâtului și legile bunului gust.....	51

4.4. Opera de artă și kitschiul.....	55
Întrebări și teme de reflecție.....	68
Lecturi suplimentare.....	68
Capitolul V. ESTETICA FORMEI ȘI A CONȚINUTULUI CA EXPRESIE ARHITECTURALĂ.....	69
5.1. Valoarea formei și a conținutului în arhitectură.....	69
5.2. Pluridimensionalitatea simbolului în arhitectură.....	75
5.3. Semiotica și mesajul arhitectural.....	86
5.4. Rolul limbajului vizual în exprimarea arhitecților	92
Întrebări și teme de reflecție.....	95
Lecturi suplimentare.....	96
Capitolul VI. FORMAREA CULTURII ESTETICE LA STUDENTȚII-ARHITECȚI.....	97
6.1. Percepția valorilor estetice - precondiție în formarea profesională a arhitecților	97
6.2. Gustul estetic și amprenta preferințelor arhitecturale	103
6.3. Judecata estetică în raport cu originalitatea autorului	106
6.4. Idealul estetic în arhitectura națională.....	108
Întrebări și teme de reflecție.....	113
Lecturi suplimentare.....	113
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	114
GLOSAR TERMINOLOGIC.....	120
ANEXE.....	122

Redactor: E. Balan

Bun de tipar 09.03.23

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Coli de tipar 9,0

Tirajul 50 ex.

Hârtie ofset. Tipar RISO.

Comanda nr. 36

MD-2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 168, UTM
MD-2045, Chișinău, str. Studenților, 9/9, Editura „Tehnica-UTM”

ARGUMENT

Lucrarea *Contribuții la educația valorilor estetice* este concepută ca un instrument-suport pentru disciplina *Estetica arhitecturală*, fiind adresată studenților-arhitecți din cadrul Programului *Arhitectura - 0731.1*. Educația estetică, proces sistematic cu scop bine determinat în formarea profesionalismului studentului-arhitect, este orientată spre dezvoltarea capacităților de receptare, interpretare și creare a frumosului.

Lucrarea explorează, din perspective teoretice, trăsăturile distinctive referitoare la estetica spațiului arhitectural. În același timp, implică activ studentul-arhitect în procesul de contemplare, cercetare, cunoaștere, descoperire, acumulare a informației în baza valorificării valorilor estetice, la nivelul căreia se emit judecăți estetice, cât și anumite tendințe de perfecționare a nivelului de dezvoltare a limbajului vizual.

Lucrarea cuprinde 6 capitole în care sunt elucidate principalele idei și probleme fundamentate ale educației esteticii. Fiecare capitol include diverse subiecte de conținut, întrebări și teme de reflecție, lecturi suplimentare, care vor contribui la descoperirea și perceperea fenomenelor artistice, precum și a valorilor estetice în natură, artă și societate. În același timp, sunt analizate următoarele concepte: estetica, educația estetică, principiile estetice, gustul, percepția, judecata și idealul estetic, valorile estetice, semiotica, simbolul, semnul, limbajul și altele, acordându-se o atenție deosebită analizei semiotice a operelor arhitecturale universale și a simbolurilor patrimoniului arhitectural al Republicii Moldova.

Prin educația estetică se urmărește o generalizare a unui anumit tip de preferințe estetice și de dezvoltare a gustului estetic la studenții-arhitecți, prin aderența la norme și modele socioculturale, estetice comune. Procesul respectiv este o dimensiune a formării și dezvoltării conștiinței estetice centrate pe competențe de identificare, analiză, descoperire a restricțiilor și libertăților, regularităților universului arhitectural; competențe de apreciere și evaluare cu deschideri ample spre valori estetice autentice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Achiței G., Breazu M., Dragomirescu L. Estetica. București: Editura academeiei, 1983. - 583 p.
2. Achiței G., Breazu M., Ianoși I. Dicționar de estetică generală. București: Editura politică, 1972. - 340 p.
3. Adorno T.W. / Tradusă din lb.germ. de Corbea A., Decuble G.H., Eșianu C. Teoria estetică. Pitești: Paralela 45, 2005. - 500 p.
4. Argon G.C./ Traducerea de Șora S. Walter gropius și bauhaus-ul. București, 1976. - 220 p.
5. Aslam C. Paradigme în istoria esteticii filosofice. Din Antichitate până în Renaștere. Iași: Institutul European, 2013. - 368 p.
6. Barbu M. Semiotica arhitecturii sau Arhitectura ca filosofie a libertății. București: Capitel Avangarde, 2012. - 108 p.
7. Bărnuțiu S. Estetica. București: Editura științifică, 1972. - 148 p.
8. Berza C. Repere pentru o epistemologie a spațiului arhitectural. București: Editura Universitară „Ion Mincu”, 2008. - 204 p.
9. Biciușcă F. Geometria simbolică. București: Editura Paideia, 2008. - 25 p. ISBN 978-973-596-455-9.
10. Borden D., Jerzy Elzanowski, Cornelia Lawrenz.../ Trad.: Narcisa Gutium. Arhitectura. O istorie vizuală. București: Ed. Litera Internațional, 2009. - 512 p. ISBN 978-973-675-464-7.
11. Breazu M., Moisescu A. Estetica vieții cotidiene. București: Editura științifică, 1966. - 400 p.
12. Călin M.C. Filosofia educației. Antologie. București: Aramis, 2001. - 288 p.
13. Ceaușu G. Estetica operei de artă. București: Paideia, 2016. - 460 p.
14. Choay F. Urbanismul, utopii și realități. București: Paideia Simetria, 2000. - 110 p.

15. Cosma E., Dumitru A., Frunză F., Gâdei R. Enciclopedie de filosofie și științele umane. București: ALL Educational, 2007. - 1208 p.
16. Cucuș C. Educația estetică. Iași: Editura Polirom, 2014. - 224 p.
17. Cristea S. Dicționar de pedagogie. Chișinău-București: Grupul Editorial Litera/Litera Internațional, 2000. - 400 p.
18. Croce B./Traducere Dumitru Trancă. Estetica privită ca știință a expresiei și lingvistică generală. Editura: Moldova, 1996. - 85 p. ISBN 973-572-045-0.
19. Croce B./Traducere Dumitru Trancă. Estetica privită ca știință a expresiei și lingvistică generală. Editura: Moldova, 1970. - 576 p.
20. Dabney Townsend/ Traducere Nagăț G. Introducere în estetică. București: Editura ALL Educational, 200, p.169
21. Dessoir M. /Traducere de Panaitescu Val. Estetica și știința generală a artei expuse în trăsăturile lor principale. Iași: Editura Universității „A.I. Cuza”, 2018. - 405 p.
22. Dittmann L. / Traducere de Pavel A. Stil, Simbol, Structură. Studii despre categoriile de istoria artei. București: Editura Meridiane, 1988. - 380 p.
23. Dumitrana M. Învățare vizuală. Ghid. București: Fiatest.ro.
24. Dumitrescu C. Comunicare și identitate în design, arhitectură și urbanism. București: Editura Universitară „Ion Mincu”, 2008. - 258 p.
25. Dumitrescu C. Teoria și practică a comunicării pentru arhitecți și designeri. București: Editura Universitară „Ion Mincu”, 2008. - 184 p.
26. Gangal B., Nesterov T., Râbalco E. Centrul istoric al Chișinăului la începutul secolului al XXI-lea. Chișinău: Editura ARC, 2010. - 568 p. ISBN 978-9975-61-599-0.
27. Ghyka M. C./ Traducere de Lrăgoi T. Estetica și teoria artei. București: Editura științifică și enciclopedică, 1981. - 595 p.

28. Gilbert K.E., Kuhn H. / Traducere de Mărculescu S. Istoria esteticii. Ediție revăzută și adăugită. București: Editura meridiane, 1972. - 525 p.
29. Hartman N. /Traducerea de Floru C. Estetica. București: Editura Univers. 1974. - 537 p.
30. Hugli A. /Pol Lubcke/ Traducere de Apostol A., Căpraru M., Lupu C. Filosofia în sec XX. Volumul 2. Teoria științei, filosofia analitică. București: Editura ALL Educational, 2003, - 528 p.
31. Iachim I. Introducere în estetica industrială. București: Casa științei, 1968. - 201 p.
32. Iorgulescu A., Pungă D., Stroia Gh. Estetica. Manual pentru cl. a XII-a a liceelor de artă. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A. București, 1997. - 175 p.
33. Kant/ Traducere de N. Bagdasar. Critica rațiunii practice. București: Univers enciclopedic Gold, 2010.
34. Lipps T./Trad. de Grigore Popa. Estetica. Contemplarea estetică și artele plastice. Volumul II. București: Meridiane, 1987. - 280 p.
35. Macavei E. Pedagogie. Teoria educației. Educația XXI. Vol. II. București: Aramis, 2002. - 448 p.
36. Marcus S. Artă și știință. București: Eminescu, 1986. - 336 p.
37. Marino A. Dicționar de idei literare. Ediție și text îngrijit de Ilis F. și Frențiu R. Cluj-Napoca, Argonaut 2010.
38. Mate G. Universul Kitschului. O problemă de estetică. Cluj-Napoca: Dacia, 1985. - 196 p.
39. Michelis P.A. Estetica arhitecturii. București: Editura Meridiane, 1982. - 479 p.
40. Minulescu M. Complexe. Creativitate sau distructivitate? București: Editura trei, 2015. - 295 p.
41. Mocioi I. Estetica operei lui Constantin Brâncuși. Craiova: Scrisul Românesc, 1987. - 204 p.
42. Morari V. Estetică, filosofie, artă. Idei și atitudini. București: Editura Eminescu, Piața Scânteii 1, 1981. - 339 p.

43. Morpurgo-Tagliabue G. Estetica contemporană. București: Editura Meridiane, 1976. - 447 p.
44. Moutsopoulos E./ Traducere de Croitoru R. Formă și subiectivitate în estetica lui Kant. București: Antet XX Press, 2013. - 223 p.
45. Pascadi I. Estetica între știință și artă. București: Albatros, 1971. - 304 p.
46. Popescu T. Estetica mișcării.
47. Pryce Will./Traducere de GAL Aurora. Arhitectura lumii: capodoperile. București: Vellant, 2009. ISBN 978-973-1984-01-8.
48. Rațiu Dan E. Arta și viața cotidiană: explorări actuale în estetică. Cluj- Napoca: Casa Cărții de Știință, 2016. - 288 p.
49. Roventa-Frumușani D. Semiotică, societate, cultură. Iași: Institutul European, 2001.
50. Rowena și Rupert Shepherd/ Traducere de Ferche Anca și Popescu Dan. 1000 de simboluri. Oradea: Aquila'93, 2007. - p. 352.
51. Săsărman Gh. Funcțiune, spațiu, arhitectură. București: Editura Meridiane, 1979. - 144 p.
52. Starobinski J. /Traducere de Pop I. 1789, emblemele rațiunii. București: Editura Meridiane, 1990. - 216 p.
53. Ștefan M. Lexicon Pedagogic. București: Aramis Print, 2006.
54. Ștefăniță I. Cartea neagră a patrimoniului cultural al municipiului Chișinău. Chișinău: Continental Crup, SRL, 2010. - 176 p.
55. Șușală I., Bărbulescu O. Dicționar de artă. Termeni de atelier. București: Sigma, 1993. - 302 p.
56. Tatarikiewicz W./Traducere de Ciocan-Ivănescu R. Istoria celor șase noțiuni. București: Ed. Meridiane, 1981. - 520 p.
57. Tatarikiewicz W./ Traducere de Mărculescu S. Istoria esteticii. București: Editura Meridiane, 1978. - 304 p.
58. Tolstîh V.I. Educația estetică. Ch.: Lumina, 1986. - 248 p.
59. Țarnă E. Bazele comunicării. Curs universitar. Chișinău: Prut internațional, 2017. - 408 p.

60. Țârdea T.N. Dicționar de filosofie și bioetică. Chișinău: Centrul Ed.-Poligr. Medicina, 2004. - 441 p.
61. Țopa L. Creativitatea. București: Editura științifică și enciclopedică, 1980. - 109 p.
62. Umberto Eco / Traducere de Oana Săliștraru. Istoria Frumuseții. București: Enciclopedia RAO, 2005. - 439 p.
63. Umberto Eco / Traducere din limba italiană de Oana Sălișteanu, Gebăilă A. Istoria urâtului. București: Enciclopedia RAO, 2007. - 454 p.
64. Umberto Eco/Traducere din limba italiană de Radu C. Arta și frumosul în estetica medievală. București: Editura Meridiane, 1999. - 216 p.
65. Vianu T. Estetica. București: Orizonturi, 2010. - 432 p.
66. Алиев Ю.Б., Ардаширова Г.Т., Барышникова Л.П./ Под ред. Кушаева Н.А. Основы эстетического воспитания. Пособие для учителя. М.: Просвещение, 1986. - 240 с.
67. Загвязинского В.И. Закировой А.Ф. Педагогический словарь. Москва: Академия, 2008. - 352 с.
68. Левчук Л.Т., Кучерюк Д.Ю., Панченко В.И., Русин М.Ю., Эстетика: уч. пособие. Киев: выща школа, 1991. - 302 с.
69. Мардер А. Эстетика архитектуры. Теоретические проблемы архитектурного творчества. Москва Стройизда, 1988. - 216 с.
70. Салеев В.А. Основы эстетики. Мн.: БГАИ, 2008. - 144 с.
71. Тарас Я.Н. Памятники архитектуры Молдавии (XIV-начало XX века). Кишинев: Тимпул, 1986. - 248 с.
72. Callo T. Triada educațională și valoarea ei pedagogică. În: Eficientizarea învățământului-vector al politicilor educaționale moderne: conferință științifică internațională. Chișinău: IȘE, 2014, p. 136-141.
73. Hadji-Bandalac M. Importanța educației valorilor estetice în formarea profesională inițială a arhitecților. Materialele conferinței internaționale: Educația din perspectiva valorilor. Tom XVI: Summa Paedagogică. Editori: Opriș D., Scheau I.,

- Moșin O. București: Editura EIKON, 2019. ISBN 978-973-757-730-6.
74. Hadji-Bandalac Mariana. Importanța limbajului vizual din perspectiva culturii estetice la studenții arhitecți. Materialele Conferinței republicane a cadrelor didactice: Psihopedagogie și managementul educației, volumul V. Chișinău: tipografia UST. - 2018. pp. 64 -70 ISBN 978-9975-76-233-5.
  75. Hadji-Bandalac M. Principiile educației estetice în baza formării și dezvoltării valorilor culturale și valorificării limbajului vizual. În Buletin științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, ediție semestrială; seria: Științe Umanistice, volumul 2 (10), 2019. p. ISSN 2345-1866.
  76. ro. wikipedia.org/wiki/Geometria_sacră
  77. ro. wikipedia.org/wiki/Omul_vitruvian
  78. ro.wikipedia.org/wiki/John_Ruskin.
  79. ro.wikipedia.org/wiki/Borobudur
  80. www.arthistorians.info/sedlmayrh
  81. <http://ciberestetica.blogspot.com/2012/06/descartes-y-la-estetica.html>
  82. https://revistasociologieromaneasca.ro/sr/article/2009_3_jacob/239/